

**СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ БУГАРСКЕ
О СОЦИЈАЛНОЈ СИГУРНОСТИ**

Република Србија и Република Бугарска

у даљем тексту: „државе уговорнице”

у жељи да уреде међусобне односе у области социјалне сигурности,

договориле су се следеће:

Део I

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Дефиниције појмова

(1) У овом споразуму следећи појмови значе:

1. „територија“

- у односу на Републику Србију - државна територија Републике Србије,

- у односу на Републику Бугарску - државна територија Републике Бугарске;

2. „правни прописи“ - закони, подзаконски акти и други општи акти, који се односе на области социјалне сигурности из члана 2. став 1. овог споразума;

3. „надлежни орган“

- у Републици Србији - министарства надлежна за правне прописе у Републици Србији из члана 2. став 1. овог споразума,

- у Републици Бугарској - министри надлежни за правне прописе у Републици Бугарској из члана 2. став 1. овог споразума;

4. „носилац“ - организација, односно орган надлежан за спровођење правних прописа из члана 2. став 1. овог споразума;

5. „надлежни носилац“ - носилац код кога је лице осигурано у време подношења захтева за давање или од кога има или би имало право на давање;

6. „пребивалиште“ - место где лице стално борави;

7. „боравиште“ - место где лице привремено борави;

8. „члан породице“ - лице које се сматра таквим према правним прописима оне државе уговорнице на терет чијег носиоца би се исплаћивала давања;

9. „период осигурања“ - период за који су плаћени доприноси, период признат као такав и са њим изједначени периоди;

10. „давање” - давање у натури и новчано давање;

11. „давање у натури” - здравствена заштита и друга давања, осим новчаних;

12. „новчано давање” - пензија, новчана накнада и друга новчана давања, укључујући додатке и повећања.

(2) У овом споразуму остали појмови имају значење које им припада према правним прописима држава уговорница.

Члан 2.

Правни прописи на које се овај споразум односи

(1) Овај споразум се односи на правне прописе:

- у односу на Републику Србију о:

1. здравственом осигурању и здравственој заштити;
2. материнству;
3. пензијском и инвалидском осигурању;
4. повреди на раду и професионалној болести;
5. новчано давање за случај незапослености и
6. дечијем додатку.

- у односу на Републику Бугарску о:

1. хитној медицинској помоћи;
2. медицинској помоћи у оквиру обавезног здравственог осигурања;
3. државном социјалном осигурању за време привременог губитка радне способности, за материнство, за старост, за инвалидност, за повреду на раду, за професионалне болести, за незапосленост и смрти;
4. дечијем додатку.

(2) Овај споразум се односи на све правне прописе којима се мењају или допуњују правни прописи из става 1. овог члана.

(3) Изузетно од става 2. овог члана овај споразум се односи и на проширења правних прописа једне државе уговорнице на нове категорије корисника или нова давања, изузев ако та држава уговорница не обавести другу државу уговорницу, у року од три месеца од дана ступања на снагу тих правних прописа, да се овај споразум не односи на нове категорије корисника или нова давања.

Члан 3.

Лица на која се овај споразум примењује

Овај споразум се примењује на:

1. лица за која важе или су важили правни прописи једне или обе државе уговорнице и
2. друга лица која права изводе од лица назначених у тачки 1. овог члана.

Члан 4.

Једнаки третман

Приликом примене правних прописа једне државе уговорнице, држављани друге државе уговорнице су изједначени са држављанима прве државе уговорнице.

Члан 5.

Изједначеност чињеница

(1) Када су, на територији једне државе уговорнице, настале чињенице или се десили догађаји који имају правно дејство на давања, носиоци друге државе уговорнице узимају у обзир као да су чињенице настале или се догађаји десили на територији те државе уговорнице.

(2) Став 1. овог члана не примењује се у односу на Републику Србију у случају запослења или обављања самосталне делатности корисника пензије.

Члан 6.

Трансфер давања

(1) Новчана давања остварена према правним прописима једне државе уговорнице, исплаћују се кориснику са пребивалиштем у другој држави уговорници.

(2) Новчана давања, према правним прописима једне државе уговорнице, не могу се умањити, изменити, ставити у стање мировања или одузети због тога што корисник има пребивалиште на територији друге државе уговорнице.

(3) Држава уговорница у којој је остварено право на давање исплаћује давања из ст. 1. и 2. овог члана држављанима друге државе уговорнице са пребивалиштем у трећој држави, под истим условима као и својим држављанима.

(4) Став 1. овог члана се не примењује:

- у односу на Републику Србију на најнижи износ пензије, дечији додатак, новчану накнаду за случај незапослености и помоћ за случај смрти,

- у односу на Републику Бугарску на новчану накнаду за случај незапослености, помоћ за случај смрти и дечији додатак.

Део II

ОДРЕДБЕ О ПРАВНИМ ПРОПИСИМА КОЈИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ

Члан 7.

Општа одредба

На лице које ради или обавља самосталну делатност на територији једне државе уговорнице примењују се правни прописи те државе уговорнице и у случају када се пребивалиште запосленог или лица које обавља самосталну делатност или седиште послодавца налази на територији друге државе уговорнице, ако одредбама чл. 8. и 9. овог споразума није другачије одређено.

Члан 8.

Посебне одредбе

(1) Ако послодавац са седиштем на територији једне државе уговорнице упути запосленог, који подлеже правним прописима те државе уговорнице, на рад на територију друге државе уговорнице, тај запослени, у односу на тај рад, подлеже правним прописима само прве државе уговорнице као да ради на њеној територији, а највише до 24 месеца.

(2) Ако лице које обавља самосталну делатност подлеже правним прописима једне државе уговорнице и привремено ради за свој рачун на територији друге државе уговорнице, то лице, у односу на тај рад, подлеже правним прописима само прве државе уговорнице, а највише до 12 месеци.

(3) На чланове путујућег или ваздушног особља која путују у служби предузећа који се бави ваздушним, друмским или железничким саобраћајем примењују се правни прописи државе уговорнице на чијој територији се налази седиште предузећа.

(4) На посаду брода, као и друга лица запослена на броду, примењују се правни прописи државе уговорнице под чијом заставом брод плови.

(5) Лица која у луци једне државе уговорнице обављају послове утовара, истовара, поправке, ремонта или надзора брода који плови под заставом друге државе уговорнице подлежу правним прописима државе уговорнице којој лука припада.

(6) На државне службенике и лица изједначена са њима, лица запослена у јавним службама и службене представнике упућене на територију друге државе уговорнице примењују се правни прописи државе уговорнице која их је упутила.

Члан 9.

Дипломатска и конзуларна представништва

(1) На запослене у дипломатским и конзуларним представништвима, чланове њихових породица и на запослене као приватна кућна послуга код чланова ових представништава, послате на територију друге државе уговорнице, примењују се правни прописи државе уговорнице из које су послати.

(2) На запослене из става 1. овог члана који нису послати, примењују се правни прописи државе уговорнице на чијој се територији налази дипломатско и конзуларно представништво.

(3) Запослени из става 2. овог члана који су држављани државе уговорнице чије је дипломатско и конзуларно представништво, могу се, у року од три месеца од дана запослења, определити за примену правних прописа те државе уговорнице.

Члан 10.

Изузеци

На заједнички захтев запосленог и његовог послодавца, као и лица које обавља самосталну делатност, надлежни органи две државе уговорнице, односно институције које они овласте могу споразумно договорити изузетке од чл. 7. и 8. овог споразума.

Део III

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Поглавље 1.

БОЛЕСТ И МАТЕРИНСТВО

Члан 11.

Сабирање периода осигурања

Периоди осигурања навршени према правним прописима обе државе уговорнице се, ако је то потребно, сабирају за стицање права на давање и за одређивање трајања тог права, под условом да се не поклапају.

Члан 12.

Давања у природи

(1) Лице које испуњава услове за пружање давања у природи према правним прописима једне државе уговорнице има право на давање у природи кад има пребивалиште у другој држави уговорници у складу са њеним правним прописима, као и лице које подлеже тим прописима.

(2) Лице које испуњава услове за пружање давања у природи према правним прописима једне државе уговорнице током боравка у другој држави уговорници има право на хитну медицинску помоћ коју захтева његово стање, под условом да боравак није остварен у циљу лечења.

(3) Давања из ст. 1. и 2. овог члана пружају се у име и за рачун надлежног носиоца од стране носиоца према пребивалишту или боравишту лица, у складу са правним прописима које он примењује.

(4) Лица из члана 8. ст. 1. 2. и 6. и члана 9. овог споразума имају права на давања у природи у складу са правним прописима државе уговорнице у коју су упућени а на терет надлежног носиоца.

(5) Надлежни органи држава уговорница утврђују списак давања у природи као што су протезе, помагала и друга давања веће вредности за чије се пружање, у случају пребивалишта или боравишта лица, тражи претходна сагласност надлежног носиоца, осим ако је пружање тих давања потребно у случају неодложности и у супротном би угрозило живот или здравље лица.

(6) Одредбе ст. 1. до 5. овог члана примењују се и на чланове породице.

Члан 13.

Давања у природи за кориснике пензија

(1) Корисник пензија, остварених према правним прописима обе државе уговорнице има право на давања у природи на територији државе пребивалишта на рачун надлежног носиоца те државе уговорнице.

(2) Корисник пензије стечене према правним прописима само једне државе уговорнице са пребивалиштем на територији друге државе уговорнице има право на давања у природи у тој држави уговорници као да је њен корисник, а на терет надлежног носиоца прве државе уговорнице.

(3) Лице из ст. 1. и 2. овог члана за време боравка у другој држави уговорници има право на хитну медицинску помоћ према прописима државе боравка, на терет надлежног носиоца.

(4) Одредбе ст. 1. до 3. овог члана примењују се и на чланове породице корисника пензије.

Члан 14.

Накнада трошкова

(1) Надлежни носилац надокнађује носиоцу који је пружио давање утрошене износе у складу са чл. 12. и 13. овог споразума, изузев административних трошкова.

(2) Накнада трошкова из става 1. овог члана врши се на начин договорен између надлежних органа држава уговорница у споразуму из члана 27. став 1. овог споразума.

Члан 15.

Новчана давања

Новчана давања у случајевима привремене неспособности за рад и материнства одобравају се на терет надлежног носиоца код кога је лице осигурано у складу са правним прописима које он примењује.

Поглавље 2.

ПОВРЕДА НА РАДУ И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ

Члан 16.

Повреда на путу до посла

(1) Лице са пребивалиштем у једној држави уговорници које на путу, ради ступања на посао, по основу уговора о раду, односно ради обављања самосталне делатности у другој држави уговорници, претрпи повреду, има право на давања по основу повреде на раду према правним прописима и на терет носиоца друге државе уговорнице.

(2) Став 1. овог члана примењује се и у случају повреде коју лице претрпи, непосредно по истеку уговора о раду, односно по престанку обављања самосталне делатности, на путу до пребивалишта.

Члан 17.

Давања у природи

(1) Лице које по основу повреде на раду или професионалне болести има право на давања у природи према правним прописима једне државе уговорнице, а има пребивалиште или боравиште у другој држави уговорници, користи давање у природи, на терет надлежног носиоца, од носиоца на чијем подручју има пребивалиште или боравиште, према правним прописима које тај носилац примењује, као да је код њега осигурано.

(2) Оредба члана 12. став 5. овог споразума примењује аналогно се на лице из става 1. овог члана.

(3) На накнаду трошкова насталих сходно ставу 1. овог члана примењују се одредбе члана 14. овог споразума.

Члан 18.

Професионална болест

(1) Ако је одобрење давања за случај професионалне болести, према правним прописима једне државе уговорнице, условљено тиме да је болест први пут лекарски утврђена у тој држави уговорници, сматра се да је тај услов испуњен ако је та болест први пут утврђена у другој држави уговорници.

(2) Ако је одобрење новчаних давања за случај професионалне болести, према правним прописима једне државе уговорнице, условљено тиме да је

обављање делатности која може да изазове ту болест, трајало одређено време, надлежни носилац те државе уговорнице, ако је потребно, узима у обзир и време обављања такве делатности у складу са правним прописима друге државе уговорнице.

Члан 19.

Новчана давања

(1) Новчано давање за случај повреде на раду или професионалне болести одобрава носилац оне државе уговорнице према чијим правним прописима је лице било осигурано у време настанка повреде на раду, односно последњег обављања делатности која је проузроковала ту професионалну болест.

(2) Ако лице, које је по основу професионалне болести примало или прима новчано давање на терет носиоца једне државе уговорнице, због погоршања здравственог стања проузрокованог обављањем делатности која, према правним прописима друге државе уговорнице, може да изазове професионалну болест, поднесе захтев за давање носиоцу друге државе уговорнице:

1. носилац прве државе уговорнице и даље сноси трошкове давања, без обзира на погоршање здравственог стања, према својим правним прописима;
2. носилац друге државе уговорнице одобрава новчано давање у висини разлике између давања које припада након погоршања здравственог стања и давања које би, по основу наступања те болести, припадало према његовим правним прописима.

Поглавље 3.

СТАРОСТ, ИНВАЛИДНОСТ И СМРТ

Члан 20.

Сабирање периода осигурања

(1) Ако је, према правним прописима једне државе уговорнице, право на новчано давање условљено навршењем периода осигурања, носилац те државе уговорнице узима у обзир, ако је потребно, и период осигурања навршен према правним прописима друге државе уговорнице као да је навршен према његовим правним прописима, под условом да се не односи на исто време.

(2) Приликом примене става 1. овог члана, период осигурања који се, према правним прописима друге државе уговорнице, рачуна са увећаним трајањем, носилац прве државе уговорнице узима у обзир у ефективном трајању.

(3) Лице које, и поред примене става 1. овог члана, не испуњава услове за стицање права на новчано давање, надлежни носилац узима у обзир и период осигурања навршен у трећој држави са којом обе државе уговорнице имају закључене споразуме о социјалној сигурности.

(4) Ако је, према правним прописима једне државе уговорнице, право на новчано давање условљено навршењем периода осигурања у одређеном занимању, односно послу или у занимању за које постоји посебан систем, носилац те државе уговорнице узима у обзир и период осигурања који је, према правним прописима друге државе уговорнице, навршен у истом занимању, односно послу или у одговарајућем систему.

Члан 21.

Периоди осигурања краћи од 12 месеци

Ако су укупни периоди осигурања навршени према правним прописима једне државе уговорнице краћи од 12 месеци и на основу њих не постоји право на новчано давање, надлежни носилац друге државе уговорнице укључује те периоде ради утврђивања права и висине давања као да су ти периоди осигурања навршени према његовим правним прописима.

Члан 22.

Утврђивање самосталног новчаног давања

Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на новчано давање и без примене члана 20. овог споразума, надлежни носилац те државе уговорнице утврђује давање искључиво на основу периода осигурања који се узима у обзир према тим правним прописима.

Члан 23.

Обрачун сразмерног дела новчаног давања

(1) Ако према правним прописима једне државе уговорнице постоји право на новчано давање само уз примену одредаба члана 20. овог споразума, надлежни носилац те државе уговорнице утврђује давање на тај начин што:

1. обрачунава теоријски износ давања, који би припадао да је укупан период осигурања, који се узима у обзир за обрачун давања, навршен према правним прописима које он примењује. Износ давања који не зависи од дужине периода осигурања узима се као теоријски износ;
2. на основу тако обрачунатог теоријског износа, утврђује износ давања сразмеран односу између периода осигурања навршеног искључиво према

правним прописима које он примењује и укупног периода осигурања, који се узима у обзир за обрачун давања;

3. у случају када је укупан период осигурања који се узима у обзир применом одредаба члана 20. овог споразума дужи од најдужег периода осигурања према правним прописима које он примењује, утврђује износ давања сразмерно периоду осигурања навршеном према тим правним прописима и периоду осигурања на основу којег се утврђује висина давања у пуном износу.

(2) Ако се износ давања обрачунава на основу зараде, основице осигурања, односно уплаћеног доприноса у одређеном периоду, надлежни носилац узима у обзир зараду, основицу осигурања, односно уплаћени допринос искључиво из периода осигурања навршеног према правним прописима које он примењује.

Члан 24.

Умањење, измена, укидање и обустава исплате пензије

Независно од правних прописа држава уговорница о умањењу, измени, укидању или обустави исплате пензије због стицања права на две или више пензија, коришћење пензије према правним прописима једне државе уговорнице не утиче на право корисника да истовремено користи пензију остварену према правним прописима друге државе уговорнице.

Члан 25.

Помоћ за случај смрти

Ако право на помоћ за случај смрти постоји према правним прописима обе државе уговорнице, примењују се искључиво правни прописи оне државе уговорнице на чијој територији је умрло лице имало пребивалиште у моменту смрти.

Поглавље 4.

НЕЗАПОСЛЕНОСТ

Члан 26.

Сабирање периода осигурања

За утврђивање трајања и висине новчаних давања према правним прописима једне државе уговорнице, узимају се у обзир и периоди осигурања навршени према правним прописима друге државе уговорнице под условом да се не поклапају.

Поглавље 5.

ДЕЧИЈИ ДОДАТАК

Члан 27.

Право на дечији додатак

Дечији додатак који се исплаћује на месечном нивоу исплаћује се према правним прописима оне државе уговорнице на чијој територији дете има пребивалиште.

Део IV

РАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 28.

Обавезе органа, правна и административна помоћ

(1) Надлежни органи држава уговорница ће посебним споразумом утврдити мере ради ефикаснијег спровођења овог споразума.

(2) Споразумом из става 1. овог члана наводе се органи за везу и надлежни носиоци.

(3) Надлежни органи и органи за везу две државе уговорнице обавештаваће се међусобно:

1. о свим предузетим мерама за спровођење овог споразума и
2. о свим променама њихових правних прописа у вези са применом овог споразума.

(4) У примени овог споразума органи и носиоци држава уговорница ће узајамно пружати бесплатну службену помоћ.

(5) Органи и носиоци држава уговорница могу, у примени овог споразума, непосредно међусобно ступати у везу, као и са заинтересованим лицима или њиховим пуномоћницима.

(6) Органи и носиоци једне државе уговорнице не смеју одбити писмене поднеске и документа због тога што су сачињени на службеном језику друге државе уговорнице.

(7) Лекарске прегледе лица са навршеним периодима осигурања у обе државе уговорнице, који се обављају због примене правних прописа из области пензијског осигурања обе државе уговорнице, обавља на свој терет носилац према пребивалишту или боравишту тог лица.

(8) Лекарске прегледе лица из става 7. овог члана, који се обављају искључиво због примене правних прописа једне државе уговорнице, обавиће на захтев надлежног носиоца и на његов терет носилац према пребивалишту или боравишту.

(9) Судска правна помоћ се пружа у складу са прописима који се примењују у правној помоћи у грађанским правним стварима.

Члан 29.

Ослобађање од такси и надова

(1) Ослобађање или смањење такси предвиђено прописима једне државе уговорнице за писмене поднеске или документа која се прилажу због примене њених правних прописа, односи се и на одговарајуће писмене поднеске и документа који се прилажу због примене овог споразума или правних прописа друге државе уговорнице.

(2) Исправе, документа и писмени поднесци било које врсте, који се прилажу приликом примене овог споразума, не подлежу надовери.

Члан 30.

Подношење докумената

(1) Захтеви, изјаве или правна средства која се у примени овог споразума или правних прописа једне државе уговорнице подносе органу, носиоцу или некој другој надлежној установи једне државе уговорнице, сматрају се захтевима, изјавама или правним средствима поднетим органу, носиоцу или некој другој надлежној установи друге државе уговорнице.

(2) Захтев за давање, поднет према правним прописима једне државе уговорнице, сматра се захтевом за одговарајуће давање према правним прописима друге државе уговорнице, изузев ако подносилац захтева изричито захтева да се право на давање утврди само према правним прописима једне од држава уговорница.

(3) Захтеви, изјаве или правна средства, која применом правних прописа једне државе уговорнице треба, у одређеном року, поднети њеном органу, носиоцу или некој другој надлежној установи сматрају се благовремено поднетим ако су, у

истом року, поднети одговарајућем органу, носиоцу или некој другој установи друге државе уговорнице.

(4) У случајевима из ст. 1. до 3. овог члана наведене институције, без одлагања, достављају захтеве, изјаве или правна средства одговарајућим институцијама друге државе уговорнице непосредно или посредством органа за везу.

Члан 31.

Исплата новчаних давања

(1) Носилац надлежан за пружање давања према овом споразуму корисницима у другој држави уговорници извршава своју обавезу исплатом новчаних давања у својој националној валути.

(2) Дознака средстава из става 1. овог члана врши се у конвертибилној валути према паритету који важи на дан дознаке.

Члан 32.

Потраживање преплаћених износа пензија

Ако је надлежни носилац једне државе уговорнице исплатио пензију у већем износу од оног који кориснику припада, може од надлежног носиоца друге државе уговорнице затражити задржавање преплаћеног износа од припадајућег износа који није исплаћен, а који је утврдио надлежни носилац друге државе уговорнице и који није започео са исплатом кориснику. Овако обустављени износ исплаћује се директно надлежном носиоцу који је то затражио.

Члан 33.

Извршни поступак

(1) Извршна решења у области социјалне сигурности надлежних органа и носилаца, као и извршне пресуде једне државе уговорнице признају се у другој држави уговорници.

(2) Признавање се може одбити само ако је у супротности са правним поретком државе уговорнице у којој треба да се призна одлука или решење.

(3) Извршне одлуке и решења призната у складу са ставом 1. овог члана извршавају се у другој држави уговорници. Извршни поступак се спроводи према правним прописима који се примењују за извршење одговарајућих одлука или решење државе уговорнице на чијој територији треба да се спроводи извршење.

Члан 34.

Решавање спорова

Надлежни органи држава уговорница решавају, у мери у којој је то могуће, сва спорна питања која произлазе из тумачења или примене овог споразума, у складу са његовим духом и основним принципима.

Део V

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 35.

Прелазне одредбе

(1) Овај споразум не утврђује право на давање за период пре његовог ступања на снагу.

(2) За утврђивање права на давање према овом споразуму узимају се у обзир и периоди осигурања који су према правним прописима држава уговорница остварени пре његовог ступања на снагу.

(3) Овај споразум важи и за осигуране случајеве који су настали пре његовог ступања на снагу под условом из става 1. овог члана.

Члан 36.

Ступање на снагу

(1) Овај споразум подлеже потврђивању.

(2) Овај споразум ступа на снагу првог дана другог месеца по истеку месеца у коме су размењени инструменти о потврђивању.

(3) Ступањем на снагу овог споразума, у односима између Републике Србије и Републике Бугарске престаје да важи Конвенција о социјалном осигурању између Федеративне Народне Републике Југославије и Народне Републике Бугарске, закључена у Београду, 18. децембра 1957. године.

Члан 37.

Престанак важења споразума

(1) Овај споразум се закључује на неодређено време. Свака држава уговорница га може отказати најкасније три месеца пре истека текуће календарске године, у писменој форми, дипломатским путем, при чему он престаје да важи од 1. јануара наредне године.

(2) У случају отказивања овог споразума и даље се обезбеђују права стечена до дана престанка његовог важења.

У потврду овога, опуномоћеници држава уговорница су потписали овај споразум и ставили печат.

Сачињено у Београду, дана 19. септембра 2011. године, у два оригинала, сваки на српском и бугарском језику, при чему су оба текста аутентична.

За Републику Србију

За Републику Бугарску

Расим Љајић
Министар рада и социјалне
политике

Тотју Младеов
Министар рада и социјалне
политике